

השבת של רבינו נחמן מברסלב

לזכרון נצח

מורינו ר' ישראל בער אודסר בו ר' אייזיק שלמה, זצ"ל

עצות

(לקוטי עצות – תוכחה – אותיות א ב)

מוכיחי הדור שהולכים ומוכיחים הדור כדי להחזירם למוטב, הם ממתיקין הדינים ומרבים שלום בעולם. אבל כשחס ושלום הרע של הדור גובר, עד שמקלקל את התוכחה והמוסר, מזה נתקלקל שלום העולם, ועל ידי זה נעשה גרוש חס ושלום ונעשה מחלוקת בעולם (לקוטי מוהר"ן, סימן כב). אי אפשר לקבל תוכחה ומוסר ממוכיחי אמת, כי אם על ידי אמונה. כי האמונה היא בחינת ידים - לקבל המוסר על ידם. אבל על ידי קלקול האמונה, חס ושלום, הוא בא לכפירות ולאמונות כוזביות ולכמה מיני ליצנות, ואינו שומע כלל המוסר של מוכיחי אמת. על כן צריכין לשמור את האמונה מאוד שלא נתקלקל, חס ושלום, כי העיקר היא האמונה והיא כלליות הקדושה. ואז ישמע ויקבל מוסר אמת וישוב אל ה' וירחמהו (שם).

תפילה

(לקוטי תפילות חלק א – תפילה כב)

... והושיענו ברחמיך הרבים, ושלח לנו צדיקי אמת מוכיחי אמת, שהיה להם כוח וחכמה לעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, שיעסקו להוכיח את ישראל בתוכחה הראוי, ויהיו יודעים איך להוכיח אותם, ויודיעו לנו לכל אחד ואחד את גודל עוצם הפגם של כל חטא ועון, באופן שנשוב מהם, ויחזירו כל ישראל בתשובה שלמה לפניך, ויהיו יכולים לרצות אותך ולפתותך בעתה, ולהקטין לפניך מאד כל חטאינו ועוונותינו ופשעינו, עד שתמלא רחמים עלינו ועל כל עמך בית ישראל, ותסלח לכל עוונותינו ותמחול לכל פשעינו וחטאתנו, שחטאנו ושעונו ושפשענו לפניך בכלל ובפרט, בדור הזה ובדורות הקודמים, בגלגול זה ובגלגול אחר, על כולם תמחל ותסלח אלוה-סליחות, ותשיב פניך אלינו ותרחם עלינו תמיד, ותבנה עירך ירושלים קריה נאמנה, במהרה בימינו, ותשים שלום בעולם.

ונזכה ברחמיך על ידי צדיקיך האמתיים לתקן בשלמות שני החותמות דקדושה, חותם בתוך חותם, חותם הידין וחותם הרגליו, ותמתיק ותבטל כל מיני דינים מעלינו ומעל כל עמך בית ישראל לעולם ...

סיפור

(נסיעת רבינו זייל בארץ ישראל, אות כה)

... ואז באו שניהם אל העיר, רבינו זכרוננו לברכה עם האיש המשמש שלו הנ"ל, ובבואם אל העיר אמרו הישמעאלים שהם מרגלים, ונפל פחד גדול על הספרדים בעצמם, ותכף הביאו להם מלבושים שלהם, והוכרחו להלביש עצמם במלבושים שלהם כמנהגם, והיה רבינו בצער גדול מחמת זה, והאיש הנ"ל שחק, וכעס עליו רבינו זכרוננו לברכה ואמר לו: אין אתה יודע מהקטרוג, שיש עלינו בעולם העליון, ואמר אז דבר נפלא להאיש הנ"ל, ואינו רוצה לגלות. ונתקבל רבינו זכרוננו לברכה לפני החכמים, והוטב בעיניהם מאד, והחזיקו אותו לחידוש גדול. ואחר כך בא רבינו זכרוננו לברכה בעצמו בשמחה, ואמר: ברוך השם יתברך, שזכינו להצלה הזאת. והיה שם בכבוד גדול מאד עד אחר החג, ונתנו אנשי העיר בעצמם מכיסם המאיתים טאלער הנ"ל, ולא רצו אחר כך לחזור לקבלם מרבינו זכרוננו לברכה שם, אף על פי שהיה לו מעות הרבה שם.

ואחר החג שכרו להם ספינה לסטנבול, ונתנו להם אגרת - אולי, חס ושלום, יזדמן להם עוד איזה סיבה - שיעמדו בעורם בכל עיר ועיר; והלכו עם ספינה זו, ושם היו גרעקין (יוונים) הרבה, והיה בהם עפוש, והם לא ידעו, אך ראו שמתים על הספינה, וברוך השם, שהיה רוח סערה, ונשא הספינה

... ונתן אליך אות או מופת. ובא האות והמופת ... (יג,ב ג)

איתא בפרק הנחנקין: רבי יוסי הגלילי אומר הגיעה תורה לסוף דעתה של עבודת כוכבים, לפיכך נתנה התורה ממשלה בה, שאפילו מעמיד לך חמה באמצע הרקיע אל תשמע לו, ופרש רש"י: נתנה התורה ממשלה בה, כלומר אפילו תראה אותו נביא מושל ועושה כרצונו, דכתיב: ונתן לך אות או מופת, עד כאן לשונו. כל זה שייך לעניין, עד כמה וכמה כוח הבחירה מגיע, והבן מאד.

ועיקר כח הבחירה היא על ידי שהשם יתברך העלים והסתיר רצונו בהסתרות והעלמות גדולות, ותלה הכל ברצון האדם, בחינת "והארץ נתן לבני אדם", היינו שהשם יתברך מסר הבחירה לאדם, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. וכמו שיש כוח באדם לשבר תאוותיו ולברוח מרע ולעשות טוב, כמוכן יש לו כוח להפך, לילך אחר שרירות לבו ולהתגבר ברצונות רעים כאלו, עד שכביכול יכריח רצונו יתברך למלאת תאוותו ורצונו הרע. כמו שרואין שאחד נכסף מאד ברצון חזק לדבר שבקדושה, לנסוע לארץ ישראל או להצדיק וכיוצא, ויש לו על זה מניעות רבות ועצומות, והוא כמעט מן הנמנע ולמעלה מדרך הטבע אף על פי כן יוכל להתגבר בחשק גדול כזה וברצונות וכסופים חזקים כל כך, עד שהשם יתברך עושה רצונו ומסבב עמו בדרכים נפלאים ובהשגחה נפלאה שלא כדרך הטבע, עד שזוכה להוציא מחשבתו הטובה מן הכוח אל הפועל.

אבל את זה לעומת זה עשה אלקים, שגם ההולך לדבר עברה, חס ושלום, או לילך למרחקים לאבד נפשו לדעת, ללמוד חכמות חיצוניות וכיוצא, ויש לו גם כן על זה מניעות רבות ועצומות, והוא כמעט מן הנמנע ושלא כדרך הטבע, רק הוא מתגבר ברשתו ברצון חזק כזה, עד שהשם יתברך מסבב עמו כל כך עד שבא לשם, וכל זה מחמת גודל כוח הבחירה, כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. אך החילוק וההפרש יכולין הכל להבין: כי זה האיש הכשר, כל יסוד כוונתו ורצונו בשביל התכלית האמתית הנצחית, לפרוש מתאוות עולם הזה הכלה והנפסד ולעשות רצונו יתברך, שזה עיקר התכלית, והשם יתברך עושה עמו נפלאות למלאת רצונו, ואז בוודאי אשרי לו בעולם הזה ובעולם הבא; וזה ההפך כל כוונתו ורצונו לתאוות עולם הזה ושרירות לבו הרע, ועל ידי זה יורד לבאר שחת ואחריתו עדי אובד.

וזהו גם כן מה שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה פרשה ג): אור אלו מעשיהם של צדיקים, חושך אלו מעשיהם של רשעים, ועדיין איני יודע באיזה מהם הוא חפץ, תלמוד לומר: וירא אלקים את האור כי טוב וכו'. היינו שהרשעים מהפכים חושך לאור ואור לחושך, שקר לאמת ואמת לשקר עד שאי אפשר לידע באיזה מהם ה' יתברך חפץ, לכן נאמר: וירא אלקים את האור כי טוב, ואמרו רבותינו ז"ל (שם) שראה שאין העולם כדאי להשתמש בו ועמד וגונו לצדיקים לעתיד לבוא. היינו שמי שחפץ לידע הדרך באיזה מעשים ה' יתברך חפץ יתקרב לצדיקי אמת, כי אצלם נגנו האור הטוב וילך בדרכיהם להסתכל מעודו עד סופו, מבחרותו עד זקנותו, על תכליתו הנצחית ואז ידע האמת באיזה מהם חפץ ה' יתברך.

ועיין במסכת סנהדרין (פרק ארבע מיתות - דף סה) מאמר רבותינו ז"ל: תניא 'ודורש אל המתים' זה המרעיב עצמו וכו'. וכשהיה רבי עקיבא מגיע למקרא זה היה בוכה: ומה המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח טומאה שורה עליו רוח טומאה, המרעיב עצמו שתשרה עליו רוח טהרה על אחת כמה וכמה, אבל מה אעשה שעוונותינו גרמו לנו שנאמר (ישעיה נט) עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם. (הלכות ברכת השחר – הלכה ה, אותיות עח עט לפי אוצר היראה - יראה ועבודת, אות ט)

במהירות לקהלת קודש סטנבול, ואף על פי שהיו להם יסורים מחמת זועפת הים ומחמת שפרחה הספינה כל כך במהירות, אך אף על פי כן היה להם לטובה, שעברו במהירות ובאו ביום השלישי לקהלת קודש סטנבול, והיו שם עשרה ימים. וגם בסטנבול היה להם סכנה, כי מחמת שלא הראו הפראשפורטין (דרכונים) שם בנסיעתם להתם, על כן לא רצו עכשיו להניחם משם, והעמיטו עליהם על כבד לתן סך עצום מאד באופן ששיגו הפראשפורטין מהתורה; והסך, שצו לתן, היה סך עצום מאד, שלא היה להם ביכלתם בשום אופן לסלקו.

והשם יתברך חמל עליהם, והזמין להם איש אחד, שלא ידעו אותו ולא הכירו אותו, והלך לאיזה שר מהישמעאלים, וגנב דעתו, ואינם יודעים כלל כמה נתן לו, וקבל קוויטל להניח אותם מהשער דקהלת קודש הני"ל, והזהיר אותם, למען השם, להסתיר הדבר מאד מאד, ועל ידי זה נמלטו משם בשלום. והלכו על הים מסטנבול לגלץ, והגיעו לאיזה עיר על איי הים, ושם לקחו אותם לבית האסורים, והוכרחו לתן ארבעה אדומים בעד כל נפש; ומשם והלאה לא ארע להם שום דבר, רק זועפת הים היה כמה פעמים, וספינה אחת מלאה גרעקין נשברה ונטבעה, ולא נשאר מהם כי אם מעט דמטע, והי' ברחמיו הנחם למחוז חפצם, ועברו בשלום, עד שבאו לגלץ בשלום על חג השבועות ...

השתפכות הנפש

(סימן יב)

אחד שאל אותו [את רבינו הקדוש] בעניין הנהגות התקרבות להי' יתברך, וצוה לו ללמוד וכו'. ושאל אותו: הלא איני יכול ללמוד. השיב לו: על ידי תפילה יכולין לבוא לכל, לכל טוב: לתורה ועבודה ולכל הקדושות ולכל העבודות ולכל הטובות שבכל העולמות. [אמר המעתיק: עיין בספר "ירח האיתנים" כתב יד מהרב הקדוש מטשעהרין, זכר צדיק לברכה, על התורה "תהומות יכסיומו" בספר לקוטי מוהר"ן חלק א, שכתב שם לעניין יום הדין של ראש השנה, שעיקר דינו של אדם הוא על שלא היה זהיר בעניין התפילה, כי על ידי תפילה יכולין לבוא לכל טוב: לתורה ולמעשים טובים ולתשובה ולהנצל מן החטא, וכמו שתקנו רבותינו זכרונם לברכה תפלות הרבה על זה. וזה מובן בדברי רבותינו זכרונם לברכה, שאמר רבי אלעזר בן עזריה: יכול אני לפטור כל העולם מן הדין וכו'. ומסקו, מאי יכול אני לפטור דקאמר, מדין תפילה. כי דין תפילה הוא כלל הדין והחשבון של אדם, כי אלמלי היה זהיר ורגיל בתפילה כראוי, היה זוכה לתקן הכל. וכמבואר גם במפרשים מעניין זה. וכמבואר אצלנו במקום אחר, שזה נלמד מעניין נערה המאורסה, שעיקר החיוב שלה למיתה, רחמנא לצלן, הוא על דבר אשר לא צעקה וכו', עיין שם]. פעם אחת אמר: אם היו מניחין מת לעולם הזה להתפלל, בוודאי היה מתפלל יפה יפה בכל כחו. (שם, סימן קיא).

מכתב

(מספר א"י הנחל - מכתב קיב)

ב"ה - לכבוד מוחד עיני, מר ... החביב לפני ה' כבן יחיד. כבן יקר, ומתפאר בו בכל העולמות. בכל הנקודות הטובות שיש בו. והעיקר בהנקודה העליונה, העולה על הכל ושורש הכל. שהיא גדול אהבתו ותאוותו, שמתאוה בכל לבו, אל המנהיג החכם האמת, שהוא כל חיותו, וחיות ושורש כל הבריאה לדורות עולם. הי' ירחם על עמו וישמח וירפא נפשך. ויחזק כוחך ובריאותך ויוסיף לך חיים ואריכות ימים ושנים טובים, לראות בנועם ה'. עיקר כבוד וגדולת המלכות הוא על ידי ענוה דייקא. וכל מה שיש להמלך ענוה ביותר, מתפשט מלכותו ביותר. ענוותנותו תרביני לבוא ולדבר לפניך, את אשר ישים הי' תחת הקולמוס. כבר כתבתי מעניין האהבה אשר בינינו, אשר לא נמצא בכל העולם, אנשים אחים, אוהבים, נאמנים אמתיים כמותנו. מאת הי' היתה זאת, מן השמים. ואנחנו צריכים לשמור עצמנו

מאוד, שלא תפגום האהבה, חס ושלום, אפילו כחוט השערה. כי ראוי לנו, לאהוב עצמנו, ביתר שאת ויתר עוז, מחמת שזכינו, שיהיה לנו חלק בפרסום והתגלות הצדיק האמת בעולם, שממנו תצמח הגאולה שלמה, לעם ישראל ולכל העולם, שכולם ידעו את הי', ויתנו לו כתר מלוכה.

דע אחי והאמין, כי בעת התחלת הווייתך, בבטן אמך, נגזר עליך מאת הבורא, שתהיה נשיא על ישראל, בכדי שבשכלך הרחב והישר ולשונך הצח והמפואר, תלמד העם, האמת הנורא, אשר הופיע הי' לגד עיניך, בדרך נס ופלא, זה שבע שנים. ותפתח עיניהם ולבם של ישראל, שכולם יראו ויבינו האמת האמתית, הגנוז וצפון ונעלם מעין כל, שהוא עיקר גאולתינו ופדות נפשנו ותיקון העולם בשלמות.

המעתיק

שיחות

(שיחות מרי ישראל אודס, צי"ל - כ"ה)

"הדיין והמחלוקת" ~ ~ ~ וכן היה מעשה עם אחד הרבנים הגדולים שהיה הדיין של טבריה. הדיין היה באמת כשרוני מאד, בעל מוח וידע הפרד"ס. הוא היה חכם, מבין, בעל רחמים, מידות טובות [הוא הרב מרדכי מסלונים ז"ל].

נו, אבל היה לו חשיבות יותר כי הוא ירא שמים, הוא למדן גדול ולמדן לא מחפש מצוות, הוא חושב שהעיקר התכלית רק ללמוד וללמוד וללמוד. אבל הדיין היה חסיד וירא שמים והיה אוהב גם כן מצוות כמו אנשים פשוטים, צדקה וחסד, לא רק גאונות וחכמה. הדיין היה לו שניהם.

טבריה זה עיר קטנה, אז הוא הכיר אותי ואני נשאתי חן בעיניו, הוא ידע שאני יש לי אבא עני ועוור, אז הוא לקח אותי לביתו ולמד אותי וקירב אותי מאוד, והוא היה לי כמו אבא. והוא דבר אתי מעניין חסידות ואדמור"ים ואני קבלתי ממנו הרבה, ואני חשבת על הדיין שאין יותר גדול ממנו בעולם, הוא ממש מלאך. אני ראיית את המידות הטובות שלו, אני תמיד הייתי אתו ביום ובלילה.

הוא ראה שאני לא כשרוני, אבל האמת שלי והלב שלי - הוא אהב אותי מאוד, והוא כבד אותי ולמד אותי וקרב אותי אף על פי שאני לא כשרוני והוא היה למדן גדול. היה אהבה גדולה בינינו, הוא אהב אותי כמו בן שלו. אני הייתי בביתו יותר מהבית שלי. אני באתי אתו, התפללתי אתו וישנתי אצלו ולמדתי אתו בלילה, היה בינינו קשר כזה.. אבל אני הייתי ילד פשוט, והדיין היה גאון וגדול וחכם, ואני כמו יתוש נגדו.

הדיין היה לו שתי בנות, אחת היתה שרה ואחת פיגה. שרה היתה הקטנה ופיגה היתה היותר גדולה. הם היו כמו אחיות שלי, שרה ופיגה. ואני באתי לדיין, הם נתנו אוכל בבוקר, בצהרים, אז הם הביאו גם כן בשבילי לאכול. אני הייתי כמו בן, בן יחיד. אחר כך שזכיתי להתקרב לרבינו... ואני הייתי בעניית גדול והאשה שלי היתה אצל ההורים שלה ואני הייתי אצל ההורים שלי ולא היה לי פרנסה. נו, אני הייתי בן בית אצלו, והוא ראה שאני נתקרבתי לרבינו הקדוש, לברסלב, והוא ראה שאני לא גר עם האשה, אין לי דירה, אין לי פרנסה, אין לי בגד של שבת ואין לי כלום. לא כסף ולא גאווה ולא תורה.. ואני שמח!

הוא לא הבין את זה, "מה זה עם ישראל בער, הוא לא בעולם הזה!" הוא הבין שאין לי לחם לאכול, הוא היה חכם, הוא היה למדן, אז הוא הבין את זה, אני לא אמרתי לו. הוא שאל אותי: "מי נתן לך אוכל?" אז אמרתי לו: "השם יתברך מפרנס אותי". אז הוא היה בעל רחמים, הוא אמר: "לחם מגיע לו, בלי לחם? אני צריך לתת לחם".

הוא הלך אצל אחד החסידים שהיה אופה לחם, ואמר לו: "תתן על חשבוני לישראל בער כל יום ככר לחם. בכל ראש חודש תתן לי חשבון ואני אשלם לך". ככה היה ...

אובן אובן ראש השנה

אחז אהר אפניו (אפני רבינו הקדוש צ"ל):
 שפיה נחמא לו יתקף אפיות אצלו אל שבת קטנה
 ולא אל פאש השנה. כי אין לו מקום אלא שם בבית המושב
 ולם אין לו אכסניא אברה אכזב ואלון. ומחמת זה צטרו אובלם
 מאז ואינו יכול להתפלל בכיוונו. אל כן היה אוב אפניו יתקף אפיות אצלו
 בזמן אחרי ולא בפאש השנה

השם לו רבינו זכרון אפיה גיף האשון:
 אס אכזב, אס אכזב, אס אכזב, אס אכזב, אס אכזב, אס אכזב
 אס אכזב, אס אכזב, אס אכזב, אס אכזב, אס אכזב, אס אכזב
 (רבינו אס אכזב בכיוונו כפאוי)
 אק ופק שתפיו אצלי אל
 פאש השנה ו

יהיה איר שיהיה